

INTERNET U NASTAVI I UČENJU

Milica Andevski¹, Mira Vidaković², Olja Arsenijević²

¹Filozofski fakultet, Novi Sad

²Fakultet za menadžment u Sremskim Karlovcima

Rad je nastao kao rezultat istraživanja u okviru Projekta *Digitalne medijske tehnologije i društveno-obrazovne promene* (Projekat br. 47020) koji se realizuje uz finansijsku podršku Ministarstva za nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije za period 2011-2014.

Abstract:

Internet i sa njim sve više povezan Web 2.0 aplikacije, ne mogu da se izostave iz svakodnevnog života današnje dece i omladine. Mladi i deca odrastaju u medijskom okruženju, korišćenje tehničkih inovacija i konvergentno okruženje medijima predstavlja značajan izazov i (razvojni) zadatak kako za njih same, tako i za njihove roditelje i školu. Škola će se, sve više, baviti mogućnošću razvoja kompetencija za samostalno učenje učenika, kako bi im pomogla, da se adekvatno nose sa zahtevima radnog života. Novi mediji, kao što je Web 2.0 sa svojim mnogobrojnim formama korišćenja, ako se koristi u kontekstu procesa učenja, može ponuditi niz prednosti i pomoći onima koji uče, u samostalnom učenju u kontekstu aktivne i socijalne okoline za učenje.

Mladi putem interneta formiraju slične vrednosti i stavove o zajedničkim aktivnostima i interesima, razvijaju važne intelektualne kompetencije društvenog povezivanja. Internet omogućava da se prevaziđe vezanost za prostor koji sputava društvene veze mladih, ali donosi i nove razvojne probleme mladih, pogotovo u slučaju izopštavanja ili izloženosti agresiji unutar vršnjačke grupe.

Sa internetom su povezane brojne prednosti ali i mane. Prednosti su, učenje nezavisno od vremena i mesta, mogućnosti za uređivanje, dokumentaciju i ponovnu upotrebu sadržaja, mogućnosti promena faza komunikacije i pristup drugim digitalnim izvorima informacija; pri tome se nudi nova kultura učenja kroz koncept timskog, kooperativnog učenja. Nedostaci se ogledaju u tehničkim problemima i nedostatku prihvatanja korisnika, nedostatku socijalnih pokazatelja, pri čemu, fenomen, kao što je socijalna lenjost, može otežati virtualnu kolaboraciju.

Key words:

Internet,
Web 2.0,
nastava,
učenje,
kooperativno učenje,
mladi.

UVOD

Mladi odrastaju u medijskom svetu, korišćenje tehničkih inovacija i konvergentno okruženje medijima predstavlja izazov i (razvojni) zadatak za njih same, njihove roditelje, ali i institucije obrazovanja. Konkretno, internet i sa njim povezane Web 2.0 aplikacije, ne mogu da se izostave iz svakodnevnog života današnje omladine i dece. Pred institucije obrazovanja, sve više se postavlja zahtev da se bave načinima i mogućnostima učenja uz pomoć medija, kako bi pomogle onima koji uče, da adekvatno odgovore zahtevima današnjeg životnog i radnog okruženja. Novi medijski obrasci, kao što je Web 2.0, svojim mnogobrojnim formama korišćenja u kontekstu procesa učenja, mogu ponuditi niz mogućnosti samostalnog op-

hođenje sa (novim) medijskim razvojima. Prema Kerresu/ Nattland-u [1] ovo se može postići pre svega u kontekstu aktivne i socijalne okoline za učenje.

Prednosti učenja putem računara i interneta, su između ostalog, učenje nezavisno od vremena i mesta, mogućnosti za uređivanje, dokumentaciju i ponovnu upotrebu sadržaja, promena faza komunikacije, pristup drugim digitalnim izvorima informacija. Ovde se nudi koncept kooperativnog učenja, kome je cilj timski orijentisano, odnosno kolaborativno učenje. U literaturi nailazimo da ovakvo učenje izaziva veću motivisanost, a da oni koji uče imaju i određenu korist od različitih raspoloživih resursa u grupi [2]. Tehnički problemi, nedostatak prihvatanja korisnika, nedostatak socijalnih pokazatelja, pojava fenomena kao što je socijalna lenjost, mogu otežati virtualnu kolaboraciju [2][3].

Ali ne označavaju samo prednosti odnosno mane kolaborativno učenje, nego i centralne zajedničke karakteristike mogu da utiču na procese i rezultate učenja. Tako, pored individualnih karakteristika (na primer, predznanje, motivacija) i grupne karakteristike (na primer način formiranja grupe) igraju važnu ulogu za uspešno učenje i komunikaciju uz pomoć računara [3].

Značaj internet komunikacije između mladih ljudi ne može da se generalizuje kao opšta karakteristika interneta. Globalna mreža se upoređuje sa izborom i integracijom svih opcija u svetu korisnika. Virtuelni i naučni diskurs ponekad se fokusira na marginalizovani prostor. Uspeh ili neuspeh medija nudi mladima mogućnosti i rizike koji se pred njim otvaraju. Međutim, ovde se fokusiramo na funkcionalnosti u specifičnim zadacima razvoja, temama i referencama koje su važne u životima mladih, uključujući i one koje nude mediji i provajderi.

INTERNET I MLADI – O DIZAJNU ISTRAŽIVANJA

Internet je svetska komunikaciona mreža koja obeležava svakodnevnicu mladih i nudi im velike mogućnosti međusobnog upoznavanja, sakupljanja informacija, učenja, itd. Među mladima je, svakako, najzastupljenije druženje preko interneta, oni putem chata, bloga, facebooka razmenjuju iskustva, ostvaruju prijateljstva, te je internet nezamenljivo sredstvo komunikacije u njihovom životu. Mladi uz internet ispunjavaju svoje slobodno vreme, lakše dolaze u kontakt sa prijateljima, prezentuju se stvarnosti, igraju igrice, aktiviraju se na forumima, gledaju TV, slušaju radio, prezentuju vlastite video zapise ...

Veliki broj medija pokriva oblasti koje korisnici koriste za kognitivne aktivnosti i široki spektar povezivanja usluga. Pri tome, uspeh ili neuspeh medija zavisi od individualnih postupaka, dostupnih veština, kreativne upotrebe medija za manevrisanje, zainteresovanosti za medije, ponuda koje su već pretvorene u strukture. Komunikaciji zasnovanoj na internetu može se prići sa različitih aspekata i sa različitim očekivanjima vezanim za ponašanja. Mladi se pozicioniraju na ove zahteve i propise u skladu sa svojim idejama i formiraju svoje maksime prema kojima su istovremeno i orijentisani. Uloga odraslih, ponekada vrlo neugodna i neuspešna, je u regulisanju i kontroli njihovog ponašanja.

Nameće se pitanje: Da li intenzivnije korišćenje interneta kod mladih treba da posmatramo kao problem?

Koje su šanse, a šta su rizici korišćenja interneta, koje su mane, a koje prednosti korišćenja interneta?

Nagli porast stepena upotrebe interneta među mladima doveo je do kontroverznih stavova i do različitih razmatranja ishoda upotrebe interneta, o značaju iskustva koje mladi stiču u virtuelnom prostoru, kao i o njegovom uticaju na korisnike. U ovom radu, predstavice-mo istraživanje koje smo sprovedi sa **ciljem** da istražimo navike mladih, učenika srednjih škola u virtuelnim prostorima interneta u medijskoj svakodnevici, alii u školi, u nastavnom procesu. Takođe smo želeli da ispitamo i kako

njihovi nastavnici koriste internet u procesu učenja i na nastavi.

Na ovaj način, bliže se mogu upoznati i tekuće internet usluge koje se putem interneta najčešće preferiraju.

Problem istraživanja možemo formulisati u vidu upitne rečenice: *Kako mladi upotrebljavaju internet?*

Uzorak istraživanja činili su učenici srednjih škola u Novom Sadu (N=175), njihovi nastavnici (N=32). Ispitano je 85 mladića i 90 devojaka. Istraživanje je realizovano u decembru i januaru 2013/2014. godine.

Da bi dobili širi uvid u predmet istraživanja - rad učenika i nastavnika na internetu, jezgro ove evaluacione studije zasnovalo se na ispitivanju učesnika istraživanja na dva nivoa: učenici i nastavnici bili su najpre ispitani u pisanoj formi (anketa), ali su realizovani i neposredni razgovori sa njima (intervjui).

Za ispitivanje učenika korišćena je tehnika anketiranja putem upitnika koji je sadržavao 12 pitanja zatvorenog tipa sa unapred datim odgovorima, ali i sa mogućnošću da na kraju dodaju komentare u predviđenom slobodnom polju za tekst. Učenici su pismeno popunjavali upitnika o njihovom sveopštem korišćenju medija, o korišćenju interneta posebno (uključujući Web 2,0 aplikacije), o upotrebi interneta u školi, na nastavi, o proceni školske i razredne klime. Da bi se izbegli mogući uticaji nastavnika, oni su zamoljeni da izađu iz prostorije, dok učenici ispunjavaju upitnike. Prilikom anketiranja bio je prisutan anketar, koji je mogao da pomogne učenicima u slučaju nejasnoća ili tehničkih problema. Anketiranje je bilo anonimno, učenici su procenjivali upitnik bez bojazni da će nastavnici dobiti uvid u rezultate. Osim toga vodilo se računa, da se učenici dok popunjavaju upitnike, međusobno ne dogovaraju.

Nastavnici (N=32) su bili ispitani klasičnim upitnikom „Paper & Pencil“; radilo se u velikoj meri o zatvorenim pitanjima (upitnik je popunjavan direktno u školi), kojima je obuhvaćeno korišćenje medija kao i pitanja vezana za upotrebu interneta (prednosti, mane, problemi...). Pored toga, ispitanici su zamoljeni, da daju informacije o svom korišćenju računara i interneta u nastavi, njihove procene potencijala novih medija u nastavi, kao i da daju svoj opšti stav prema internetu i Web 2,0- posebno o njihovoj primeni u nastavi, svoju procenu školske i razredne klime, kao i uočene efekte učenja primenom novih tehnologija. Za precizniju dopunu rezultata pismenog istraživanja, realizovani su i intervjui sa nastavnicima i učenicima.

Rezultati anketa i intervjuja podvrgnuti su kvantitativnoj i kvalitativnoj analizi, obrađeni su statističkom i deskriptivnom metodom.

O ZNAČAJU MEDIJA U SVAKODNEVNOM ŽIVOTU UČENIKA: KOJU ULOGU IGRA INTERNET?

Istraživanjem smo ispitili koliko su mediji prisutni i uključeni u svakodnevni život mladih. Ispitanicima su

postavljena zatvorena pitanja, na koja su odgovarali sa da-ne odgovorima i putem njih se saznalo da li učenici imaju računar i internet kod kuće i koliko često ih koriste (skala sa 5 tačaka: „nikad“, „jednom mesečno“, „jednom nedeljno“, „nekoliko puta nedeljno“ i „svakodnevno“).

Rezultati pokazuju da većina učenika ima svoj kompjuter (69,9%); 88,7% učenika mogu da koriste internet kod kuće. Većina koristi internet nekoliko puta nedeljno (45,6%), čak 27,3% dnevno, a samo 8% kažu, da nikad ne koriste internet kod kuće. Kada se radi o pristupu internetu (skala sa 5 tačaka: „veoma često“, „često“, „ponekad“, „retko“, „nikada“ ili opcija „ne poznajem“ sa 10 ponudjenih mogućnosti izbora korišćenja interneta i otvorenim poljem odgovora) učenici su odgovorili da internet koriste pre svega za surfovanje (80,1%) i za četovanje (45%).

U oblasti Web 2,0-aplikacija, najčešće je stavljanje audio priloga na internet (36,4%) i gledanje videa (33,1%); wiki se pre koristi pasivno (32,9%) nego aktivno (20,6%). Platformu „My Space“ koristi trećina ispitanih, retko do ponekad; samo 5,6% koristi često ovu platformu. Blogovi se takođe više koriste povremeno; većina ispitanika (80,3%) se zadovoljava čitanjem, a 30,6% mladih navodi da je već radilo kao blog-autor (vidi sliku 1).

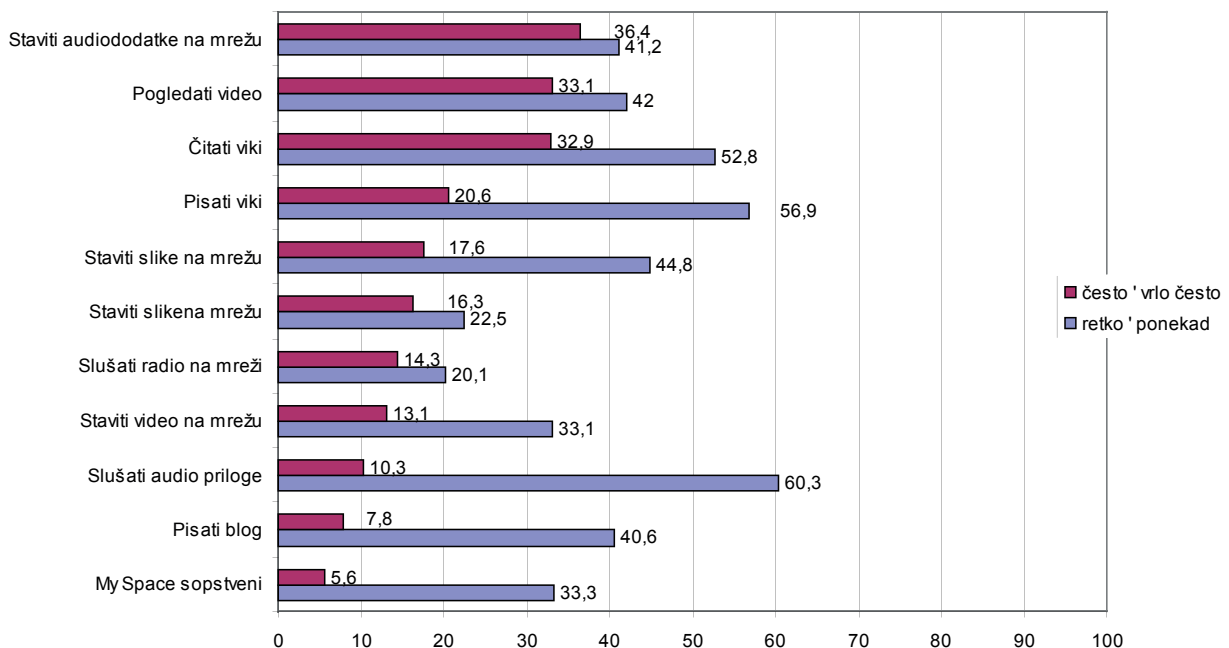
Ukratko se može reći, da učenici vladaju velikim medijskim, aplikativnim repertoarom. Opremljeni su internetom i računarom i koriste medije u proseku nekoliko puta nedeljno. Mladi aktivno koriste mogućnosti Web 2.0 i ostavljaju svojim prijateljima audio dodatke.

KAKO SE VREDNUJE KORIŠĆENJE WEB 2.0 U NASTAVI?

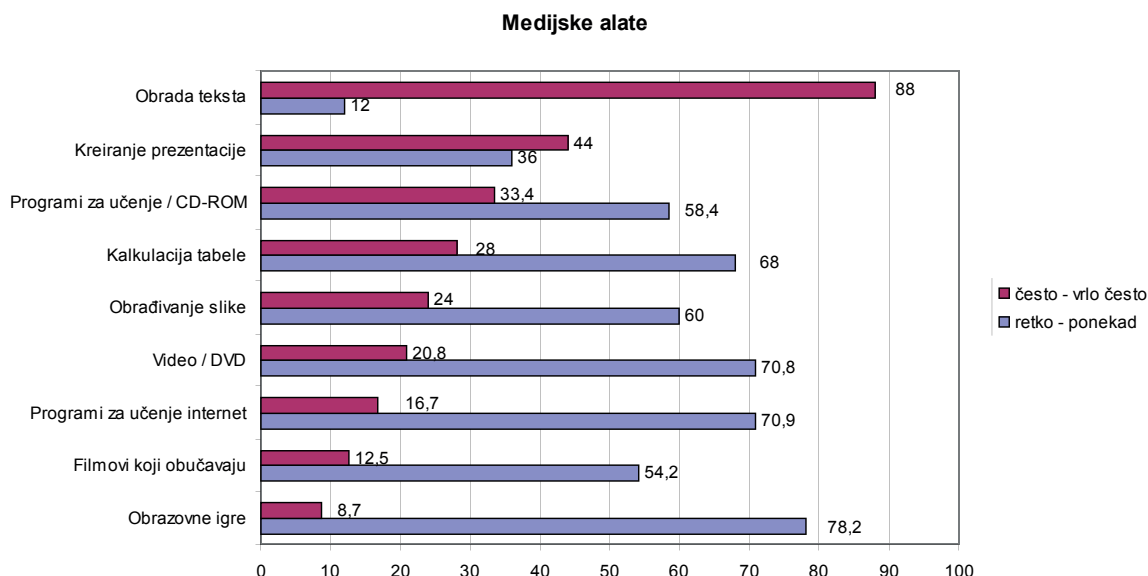
Da bi se procenilo kako ispitanici vrednuju nove medije u nastavi, istraživano je njihovo korišćenje interneta i Web 2,0 aplikacija. Od 32 nastavnika (među ispitanicima su bili i direktori), 81,5% je reklo da često koriste internet (skala sa 5 izbora: „veoma često“, „često“, „ponekad“, „retko“, „nikada“ i „ne poznajem“ pri 10 mogućnosti korišćenja interneta sa izborom i otvorenim poljem odgovora). 19,5% nastavnika kaže da često čitaju na blogovima i stavljaju slike na internet. Mogućnost gledanja video zapisa (13,1%), slušanje audio-izveštaja (5,6%) i pravljenje beleški na vikiju (2,7%) koristi se retko. Treba napomenuti, da 23,2% od nastavnika retko do ponekad posećuju platformu „My Space“.

Kako novi mediji mogu biti integrisani u nastavu zavisi, između ostalog, od stava nastavnika. Stavovi nastavnika prema internetu kao mediju komunikacije i informacije prikupljeni su uz pomoć petostopnog semantičkog diferencijala. Shodno tome nastavnici su trebali da ocene, šest odnosno devet parova osobina interneta kao izvora komunikacije i interneta kao medija (npr. da li je internet kao izvor informacija pouzdan ili nepouzdan). Ovi T-testovi su pokazali da se internet kao medij informacije u vezi sa praktičnošću, $T(25) = 10.90; p < .000$, brzinom, $T(27) = 10.36; p < .0001$ i jednostavnošću, $T(26) = 9.73; p < .0001$ ocenjuje znatno pozitivnije nego kao medij

Web 2.0-aplikacija

Slika 1: Korišćenje Web 2,0 aplikacija od strane učenika (u procentima)

Slika 2: Korišćenje medijskih alata nastavnika u nastavi (u procentima)

komunikacije. U vezi sa ciljem komunikacije internet se procenjuje kao znatno pouzdaniji nego u cilju prikupljanja informacija, $T(25) = 11.35, p < .0001$.

Osim toga, 63,2% nastavnika ocenjuje, da u pogledu informativne funkcije, internet daje previše informacija, a 59,6% je ocenilo da su informacije na internetu date pregledno. 85,8% nastavnika procenjuje internet kao neobavezujući ili, 83,8% kao lični komunikacijski medij, a 45,3% ispitanika misle da internet pomaže u saradnji i da je stabilan.

Postavlja se ovde pitanje, koji se od ovih medija koristi u nastavi? Preko dve trećine nastavnika kažu da nekoliko puta nedeljno rade na računaru (69%) i koriste internet (65,5%). Jednom nedeljno se upotrebljava računar u školi, kaže 20,8% ispitanih, a 20,1% kaže da koristi internet jednom nedeljno. Dnevno korišćenje ovih medija u školi (kompjuter 7,4% i internet 8,1%) je očigledno veoma retko.

40,3% nastavnika kaže, međutim, da koriste kompjuter nekoliko puta nedeljno u nastavi; 20,8% to čini svakodnevno, 16,7% koristi internet dnevno i 33,3% nekoliko puta nedeljno u školskom kontekstu. Računar i internet mogu se, prema odgovorima škole koje su učestvovala u istraživanju, smatrati sastavnim delom školske nastave, jer samo 8,3% ispitanih nastavnika ne koristi ove medije u nastavi.

Pored pitanja opšte upotrebe računara i interneta u nastavi, nastavnici su još zamoljeni, da daju informacije o upotrebi različitih medijskih alata u nastavi (petostepena Likerova skala „veoma često“, „često“, „ponekad“, „retko“, „nikada“ sa 10 računarskih i internet aplikacija za izbor i mogućnošću otvorenog odgovora). Najčešće se koriste programi za obradu teksta (88% nastavnika odgovaraju sa „često“ i „veoma često“); često se takođe koriste programi za kreiranje prezentacija (44%) i obrazovni pro-

grami na CD-ROM (33,4%). Igre za učenje i obrazovni programi sa interneta se, kao i video i DVD, koriste u nastavi ponekad ili retko (vidi sliku 2).

Generalno većina nastavnika, koji su učestvovali u istraživanju, ima pozitivan stav prema upotrebi medija u nastavi: 38,4% se potpuno slažu, da ta sredstva veoma dobro dopunjuju tradicionalnu nastavu; 49,9% se takođe slaže; preostalih 11,7% ispitanika imaju podeljeno mišljenje.¹ Ovaj pozitivan trend se takođe reflektuje i u proceni korišćenja Web 2.0 aplikacija u nastavi²: 75,1% nastavnika ocenili su pozitivnim korišćenje Web 2.0 (33,3% su se složili sa „vrlo pozitivno“ i 41,8% „verovatno“); još 16% nastavnika se slaže „delimično“. Korišćenje Web 2.0 aplikacija, 77,7% nastavnika smatra pogodnim za starosnu grupu 15-18 godišnjaka, dok se 11,1% nastavnika jasno izjašnjava protiv njega.

Kada se radi o proceni blogova treba dodati, da su ih nastavnici generalno malo koristili kao komunikacionu platformu, a kroz intervjuje su pokazali, da je prag smetnje suviše velik da bi radili kao aktivni blog-autori.

SUBJEKTIVNO UOČENI EFEKTI UČENJA

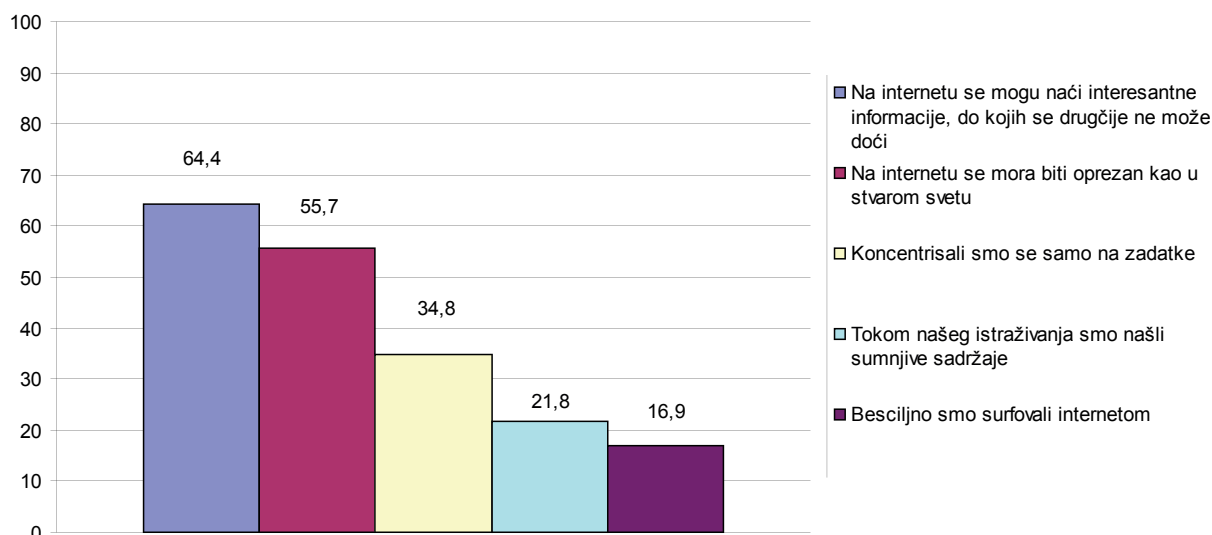
U predstavljenom evaluacionom istraživanju nisu se merili objektivni efekti učenja, ali su i učenici i nastavnici bili ispitani o njihovom subjektivno doživljenom porastu znanja i iskustva kada se radi o učenju pomoću novih tehnologija. Svi nastavnici potvrđuju, da se primenom

- 1 Sa skali od šest formulisanih izjava, stav prema takozvanim novim medijama je (Crombach's Alpha = .73, npr. „Novi mediji mogu dobro dopuniti tradicionalnu nastavu“) putem odgovora sa pet izbora („ne slažem se uopšte“ do „slažem se potpuno“).
- 2 Odnos prema Web 2.0 aplikacijama u istraživanju je prikazan na skali od pet stavki na osnovu samo-formulisanih (Crombach's Alpha = .55, npr. „Učenici se osećaju preplavljeni od korišćenja blogova, wiki“) odgovorima sa pet izbora („ne slažem se uopšte“ do „slažem se u potpunosti“).

Aspekt korišćenja interneta

Slika 3: Aspekt korišćenja interneta prema mišljenju učenika

Web 2.0 može nešto naučiti; posebno je naglašeno sticanje novih znanja i veština (96,1%), a posebno se ističe mogućnost da se puno nauči o novim medijima (85,2%), takođe, ispitanici su kod sebe primetili socijalne i sadržajne efekte učenja. Tako je 63% nastavnika primetilo, da su primenom Web 2.0 u nastavi, upoznali novi tip saradnje sa svojim učenicima.

Učenici imaju osećaj da primena Web 2.0 na nastavi vodi porastu znanja o samom rukovanju računarima i internetom (77,2%), a zatim i da vodi sticanju novih veština i opštih znanja (66,7%). Oko 58% mladih izjavilo je da su naučili mnogo o novim medijima. Pored toga, polovina je naglasila da su naučili kako da rade u grupi (44,4%). Ovo je očigledno bilo zabavno, jer se 69,1% učenika izjasnilo da im se dopalo da radi u timu; 59,3% su bili zadovoljni i uživali su u novom obliku školske nastave.

O SIGURNOM KORIŠĆENJU INTERNETA

U kontekstu kompetentnog korišćenja medija su takođe bitna i pitanja o njihovom sigurnom korišćenju. Tako je učenicima i nastavnicima u istraživanju postavljeno pitanje, koja iskustva oni već imaju u vezi sa osetljivim sadržajem na internetu i šta je ono što oni zaista vide pod znakom pitanja.³

Istraživanje je pokazalo, da većina učenika misli da se na internetu mogu naći interesantne informacije (64,4%); ali su ubeđeni i da se na internetu mora biti oprezan (55,7%). Tako je 21,8% mladih izjavilo, da je već

pronašlo na internetu osetljive sadržaje⁴, uz to su nabrojali pre svega pornografiju, nagradne igre i opklade. Pominjane su u sumnjive on-line prodaje, video igrice sa puno nasilja, kockanje, psovke, droga, anonimni proksi serveri. Upotrebom interneta na nastavi, učenici se prevashodno fokusiraju na određene zadatke (34,8%) umešto besciljnog surfovanja internetom (16,9%).

Što se tiče procene sadržaja interneta takođe se mogu identifikovati značajne rodne razlike. Na pitanje "Kada surfujem internetom otkrio sam već sumnjiv sadržaj", nastavnici i učenici, su znatno češće odgovorili da su se već sastali sa sumnjivim sadržajem nego nastavnice i učenice ($\varphi_{\text{nastavnik}} = .42, p < .05$; $\varphi_{\text{učenik}} = .16, p < .05$). Ovaj nalaz je isti sa signifikantno češćim besciljnim surfovanjem internetom: učenice su se ređe slagale sa izjavom „Mi smo besciljno surfovali na internetu“ ($\rho = -.19; p < .05$); u ličnim razgovorima, takođe su se češće izrazile o tome, da čovek na internetu mora biti oprezan (na primer prema strancima) isto kao u "stvarnom svetu". Tako su izjavili u kvalitativnim intervjuima, na primer dve učenice i jedan učenik koji su zbog nenamerne greške u kucanju na web sajtovima došli na sajt, koji nije za maloletne. Obe devojke su rekle, da su se veoma šokirale i da su razgovarale sa roditeljima o tome i od njih zatražile da blokiraju takve sajtove. Dečak je ovo iskustvo uzeo očigledno mnogo opuštenije nego devojke i izvestio o tome, da su se zajedno sa prijateljima na tome zabavljali.

Mnogo od kvalitativno ispitanih učenika je izvestilo, da su se na internetu često sretali sa reklamama - koje su računali među tipove sajtova sa pornografskim sadržajem, nagradne igre i opklade uznemirujućeg sadržaja - pored kojih su mislili da stoje sumnjivi linkovi. Uče-

3 U upitniku za nastavnike, ovo je ispitano pomoću pitanja vezanih za sumnjive sadržaje sa otvorenim mogućnostima odgovora. U anketama za učeničke postavljeno je pitanje njihovog opšteg iskustva; dodatno je uz pomoć zatvorenog pitanja (izjave sa petostopnom skalom odgovora) postavljeno pitanje vezano sa procenu sumnjivih sadržaja na internetu.

4 Učenici su pitani u ličnim intervjuima šta je za njih nepoželjan sadržaj.

nici su u isto vreme naglasili, da oni ne bi kliknuli svesni takvih banera. Na primer, jedan dečak je saopštio, da je porodični računar zaražen virusom, jer je njegov otac otvorio zabrinjavajući sajt i naglasio je, da on sam "nije toliko glup", da klikne nešto za šta nije uveren.

Većina nastavnika smatra takođe da je učenicima teško da razumeju sadržaje sa interneta i da ne mogu uvek da procene kvalitet i relevantnost ovih sadržaja. Tu se krije velika opasnost u pogledu stavljanja ličnih podataka na internet, jer sve što je napisano na internetu, ne samo da svako može da pročita, nego čak i godinama kasnije, ove informacije mogu da se uzimaju. Sami ispitanici su kroz intervju koji su vođeni tokom istraživanja, s jedne strane rekli da se ne sme svemu verovati što stoji na internetu, međutim nisu znali da objasne kada se nekoj informaciji može verovati a kada ne. Na bliže zahteve da objasne po čemu se mogu prepoznati sumnjivi sadržaji, svi učenici su pokazali veliku nesigurnost. Uputstvo njihovih nastavnika da se lični podaci ne stavljaju na mrežu, svi srednjoškolci su hteli u budućnosti da poslušaju.

Ispitivani nastavnici su takođe izvestili, da se u stvarnosti pokazalo kao teško, da mladi nauče, da sadržaje sa interneta ne mogu preuzimati bez bez naznačenih referenci. Naime, učenici su često ignorisali pravilo citata odnosno ovaj momenat su često bili skloni da previde ili zaborave. Samo čestim opomenama nastavnika i putem aktivnog rada na internetu su toga postepeno postali svesni.

RAZMIŠLJANJA O PRILIKAMA I DOSLEDNOSTI KORIŠĆENJA WEB 2.0 U ŠKOLSKOJ NASTAVI

Ovo istraživanje pokazuje da internet ima potencijal za kolaborativno i kooperativno učenje, za didaktičko-metodičko obogaćivanje nastave i motivisanje učenika. To zahteva međutim, didaktičko podsticanje i raznoliku integraciju u nastavu. Efikasna upotreba interneta u nastavi zahteva promenu strukture škole i nastave. U prvom planu, po izjavama ispitanih nastavnika, stoji šansa, da se nastava slobodnije izvodi, bez birokratskih šablona, časovi nastave nisu prostorno blokirani, mogu da se organizuju interdisciplinarni timovi nastavnika, a veća je mogućnost i da se u obzir uzmu i specifične potrebe učenika [4]. Takve tvrdnje se vezuju za mogućnost reforme obrazovnih pristupa.

Nastavnici se osećaju izazvanim, da svoju ulogu promene od prenošenja znanja do onih koji znanje uređuju, čak do preuzimanja zadatka "supervizora". To bi, kako je jedna nastavnica istakla, dalo priliku, veće pedagoške aktivnosti nastavnika, bolje da upute učenike i ako je potrebno, više da im pomognu u izborima, ali i u pripremi i ocenjivanju učenika [4].

Takva konstelacija nastave bi mogla da bude dobar preduslov za učenje usmerene medijske pismenosti, posebno u pogledu bezbedne upotrebe interneta. Istraživanje upotrebe Web 2.0 aplikacija, prema mišljenju nastavnika nudi šansu, da se ojačaju medijske kompetencije

učenika. Kvalitativni rezultati istraživanja upućuju, da se učenici koji aktivno koriste Web 2.0 "alate" kritički postavljaju prema uslugama interneta; oni su naučili u svom radu, kako su selekcija i pretraga bitni i mogli su da steknu prva iskustva u proceni ponude na netu i da izaberu po kriterijumima za kvalitet (reference, informacijski sadržaj).⁵ Učenici su, u vođenom intervjuu rekli, da im primena Web 2.0 na nastavi, ne dozvoljava da "samo surfuju okolo", a nastavnici su istakli, da se ovim putem lakše može postići ambiciozni cilj nastave, odnosno učenja. Web 2.0 aplikacije, nude šansu, da se u nastavi aktivno tematizuju iskustva, koja su učenici označili kao teška u pristupu sadržajima sa mreže. Praćenjem sopstvenih iskustava, moglo bi se razviti kod učenika poverenje, koje je neophodno za bilo koju odgovarajuću pomoć, u pristupu internetu, koja može biti ponuđena i prihvaćena. Obrazovna upotreba medija smanjila bi šansu i suprotstavila se tendenciji "digitalne podele"⁶, što bi ojačalo sigurniji pristup i korišćenje interneta.

ZAKLJUČAK

Na osnovu dobijenih rezultata uočavamo da je internet postao sastavni deo medijske svakodnevice novosadskih srednjoškolaca koji su gotovo svakodnevno „na mreži“, pri čemu se internet koristi za komunikaciju, čestovanje, prezenaciju na facebooku.

Roditelji, ali i nastavnici smatraju da preterano korišćenje interneta dovodi do određenih rizika. Problematično je i gubljenje dragocenog vremena sedenjem iza kompjutera. Takođe, rizičnim se smatraju i sadržaji koji su mladima danas dostupni (nasilje, pornografija, kontakt sa anonimnim korisnicima, sumnjivim virtuelnim prijateljima, pogotovo onima koji se predstavljaju kao vršnjaci).

U oblikovanju regionalnih ili lokalnih konstrukcija identiteta, internet-based komunikacija ne može da se potceni. Mladi u okviru svojih korisnih rutina putem internet-based komunikacije stiču iskustva u kojima su sami predmet percepcije – vlastite, ali i drugih učesnika u ovakvoj komunikaciji. Konkretno, mladi koji u svom neposrednom socijalnom okruženju rade sa novim medijima, korišćenje interneta ocenjuju pozitivnim i važnim za budućnost.

U tom smislu posebno je značajno ispitivanje uloge interneta u procesu učenja. Učenje uz pomoć interneta obeležava se kao posebna vrednost u formalnom i neformalnom kontekstu učenja. Internet otvara uvek neko

5 U pitamju važne teme o autorskim pravima, učenici su dobili šansu da sami saznaju koliko je bitno obeležavanje izvora. Tako su neki učenici postavili kao eksplicitnu vrednost, da svoje proizvode ne koriste ako su ih uzeli od drugih, bez otkrivanja izvora, tako da to bude plagijat: "Treba da bude rečeno, odakle mu to".

6 Jedna nastavnica je kritički naglasila, da nije dovoljno samo tehnički dobro opremiti škole, nego i kuće roditelja, tako da svako dete može uspešno raditi sa "Web 2.0 aplikacijom". Nastavnica je upozorila, da u njenom regionu, oko 25% dece u svojim domovima imaju pristup internetu. Ona je zabrinuta, da se njen razred može raspasti na „digitalne“ (učenike, koji i kod kuće imaju internet priključak) i „analogne“ (učenike koji isključivo u školi imaju pristup internetu).

novo iskustvo u virtuelnom svetu u kome se opet nanovo mogu otkrivati novi virtuelni svetovi. Ovakvo iskustvo i njegova refleksija omogućavaju napredovanje procesa obrazovanja u sasvim novoj dimenziji.

Internet je otvoren za nova manevrisanje u odgovarajućim kanalima komunikacije i na taj način predlaže korisnicima neke modele kolaborativnog, kooperativnog učenja, mogućnošću usvajanja novih formi ponašanja, (pre)ispitivanja uloga, rituala, pravila, navika, konvencija.

LITERATURA:

- [1] Kerres, M., Nattland, A. (2007) Implikationen von Web für das E-Learning. Neues Web, neue Kompetenz? U: Gehrke, G. (Hrsg.) *Web 2.0 – Schlagwort oder Megatrend? Schriftenreihe Medienkompetenz des Landes Nordrhein-Westfalen*. München: KoPäd, S. 37-53.
- [2] Fischer, F., Waibel, M. (2002) Wenn virtuelle Lerngruppen nicht so funktionieren wie sie eigentlich sollten. U: Rinn, U., Wedeking, J., (Hrsg.) *Referenzmodelle netzbasierter Lehrens und Lernens. Virtuelle Komponenten der Präsenzlehre*. Waxmann: Münster, S. 35-50.
- [3] Reinmann-Rothmeier, G., Mandl, H., (2002) Analyse und Förderung kooperativen Lernens in netzbasierten Umgebung. U: *Zeitschrift für Entwicklungspsychologie und Pädagogische Psychologie* 34, 1. S. 44-57.
- [4] Paus-Hasebrink I., Jadin, T., Wijnen, C.W. (2007) Lernen mit Web 2.0. Aktualisierter Bericht zur Evaluation des Projekts „Web 2.0-Klasse“. Dostupno na: <http://w.w.w.telekom.at/Content.Node/verantwortung/sponsoring/projekte/web20klasse-evaluationsbericht.pdf> (12.03 2008)
- [5] Castells, M., (2005) *Die Internet-Galaxie. Internet, Wirtschaft, Gesellschaft*. Wiesbaden: VS-Verlag.
- [6] Gehrke, G., Gräßer, L., (2007) Neues Web, neue Kompetenz? In: Gräßer, L., (Hrsg.) *Web 2.0 Schlagwort oder Megatrend? Fakten, Analysen, Prognosen*. Düsseldorf, München: kopaed.
- [7] Marotzky, W., (2007) Erinnerungskulturen im Internet. U: Kompetenzzentrum Informelle Bildung (Hrsg.) *Grenzenlose Cyberwelt? Zum Verhältnis von digitaler Ungleichheit und neuen Bildungszugängen für Jugendliche*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, S. 93-104.
- [8] Tapscott, D., (2009) *Growing up digital*. New York: Mc Graw Hil

INTERNET FOR TEACHING AND LEARNING

Abstract:

Internet and Web 2.0 applications, which become increasingly related to it, cannot be excluded from everyday life of today's children and youth. Children and youth grow up in media environment, so using technical innovations and convergent environment of the media represents a significant challenge and (developmental) task both for themselves, as well as their parents and school. The school will increasingly deal with the possibility of developing competences for independent learning of students in order to help them to adequately deal with the requirements of the working life. New media, such as Web 2.0 with its numerous forms of using, if they are used in the context of learning process, can offer a series of advantages and help to the students to learn to independently deal with (new) media development in context of active and social environment for learning.

Through the Internet, the young people form similar values and attitudes about common activities and interests and develop important intellectual competences in social networking. Internet makes it possible to overcome the issue of space that limits social relations of the young, but it has also brought about the problems in development, especially if it is about outcasts or the ones who were exposed to aggression in the peer group.

Numerous advantages, as well as disadvantages, are related to this. Advantages are, learning independently from time and place, possibilities for editing, documentation and reuse of contents, possibilities of changes between various phases of communication and access to other digital sources of information; therefore, new culture of learning, dimensions of learning the concept of team, cooperative-collaborative learning is offered. Disadvantages are reflected in technical problems and lack of accepting the users, lack of social indicators, phenomenon, such as social laziness, can make virtual collaboration more difficult.

Key words:

Internet,
Web 2.0,
teaching,
learning,
cooperative learning,
youth.